

**VIZITII, CURELARI ȘI CROITORI ÎN FAȚA DIVORȚULUI.
PE MARGINEA UNOR CAZURI DE „NEÎNȚELEGERE ÎN CĂZNICIE”
DIN ANUL 1847**

Nicolae MIHAI

Institutul de Cercetări Socio-Umane
„C.S. Nicolăescu-Plopșor”, Craiova

Prezenta comunicare valorifică o parte din cercetarea legată de una dintre temele de plan asumate în cadrul institutului, dedicată divorțului în Oltenia secolului al 19-lea. Mai precis, ne-am concentrat asupra aducerii în discuție a câtorva cazuri de divorț, cunoscute în epocă drept „neînțelegeri în căznicie”/„neuniri în căznicie” (așa cum apar menționate în majoritatea cazurilor „delelor”, respectiv a dosarelor cu această speță, păstrate în fondul Protoieriei Dolj, cel care constituie baza cercetării noastre).

Spre deosebire de o concepție încă destul prezentă cum că divorțul ar fi în epocă mai degrabă un fenomen specific elitei sociale (boieri, negustori), documentele selectate ne introduc în mediul urban obișnuit din Craiova, din care nu lipsesc cercelari, curelari, croitori, rotari, șelari, brutari, vizitii. Deși titlul ne duce către o perspectivă masculină, soții fiind până la urmă nenevoiți să-ți exprime „punctul de vedere” în calitate de „pârâți”, în realitate soțiile celor implicați sunt cele care înaintează plângerile convenite („jâlbi”) prin care solicită fie Cliricatului Episcopiei Râmnicului, fie episcopului declanșarea procedurii convenite în asemenea cazuri.

În majoritatea lor, înregistrate procedural în octombrie și mai ales noiembrie 1847 (oare ce ne poate spune acest lucru? De ce toamna?), violența extremă este cea care obligă femeile să facă primul pas (cazul Tudorei contra lui Mihai, croitor, al Soficăi contra lui Preda, cizmar din mahalaua „Maica Precista ot Dudu”, al Păunei contra lui Marin, șelar, al Stanei contra lui Dimitrei, cercelar, sau al Ilincăi contra soțului său, Nistor vizitiul). Dacă pentru unele soții conviețuirea este deja dificilă „după nouă luni” (cazul Tudorei, SJDAN, Protoieria Dolj, dos. 32/1847, f.1), pentru Păuna vorbim de două decenii în care a trăit „în bătaii și îngiurături” provocate de „patima beției” lui Marin care, probă agravantă, prăpădise și zestrea soției, pusă zălog la un „Radu Rășchieru, pă băutura” (SJDAN, Protoieria Dolj, dos. 34/1847, f.2). În cazul Stanei însă, situația poate fi mult mai dură, „am ajuns să umblu pă uliță, muritoare de foame, cu o mică copilă, fără de nici un agiutor, vreme de o lună,nevrând să mă primească nici frate meu, dacă nu se milostivea de fată” (SJDAN, Protoieria Dolj, dos. 36/1847, f.2).

Cazurile selectate ne pun în fața mai multor elemente a căror atență urmărire ne deschid perspective din cele mai interesante în înțelegerea societății românești din Oltenia regulamentară. Nu doar chestiunile de procedură, de intervenție a Bisericii Ortodoxe prin instituția abilitată (Cliricatul Episcopiei Râmnicului în fața căruia ajung cazurile de acest fel) și prin întreg setul de practici administrative aferente (implicarea protoiereului, a preotului din mahalaua împincinaților, înfățișarea celor doi membri ai cuplului, ancheta la fața locului, importanța martorilor, vecini sau membri de breaslă, invocați ca sprijin pentru afirmațiile făcute sau drept „chezași” pentru o schimbare de atitudine asumată public, uneori de ambii soți, așa cum vedem în cazul Păunei și al lui Marin, la 12 noiembrie 1847), dar și cele care ne introduc în biografia acestor actori obișnuiți, ușor plasabilă la intersectarea socio-culturală în care narativitatea, memoria sau istoria emoțiilor au un excelent teren de analiză. Pentru acest aspect avem în vedere modul în care femeile își asumă aceste experiențe (de departe, jalba Stanei este un

document excepțional) sau chiar la, o surpriză până acum, un fel de pact social, mic ritual de împăcare și reasumare a responsabilităților și poziției convenite în cadrul familiei de către fiecare parte, soț și soție, așa cum întâlnim în cazul „legământului” asumat de Marin și de Păuna.

Un adevărat prag traumatic, divorțul devine un element relevant și pentru a înțelege funcționarea solidarităților locale, chestiunile de prestigiu social, raportul dintre cultura orală și cea scrisă. Atenția istoricului față de limbajul folosit ne arată de ce acesta este un instrument important în înțelegerea „utilajului mental” (Lucien Febvre) cu care operează o societate. El pune în evidență, de asemenea, reprezentările care circulau în raport cu familia, fericirea, armonia socială și este o adevărată mină de aur, inclusiv pentru filologii interesați de istoria limbii române (pentru secolul al XIX-lea).